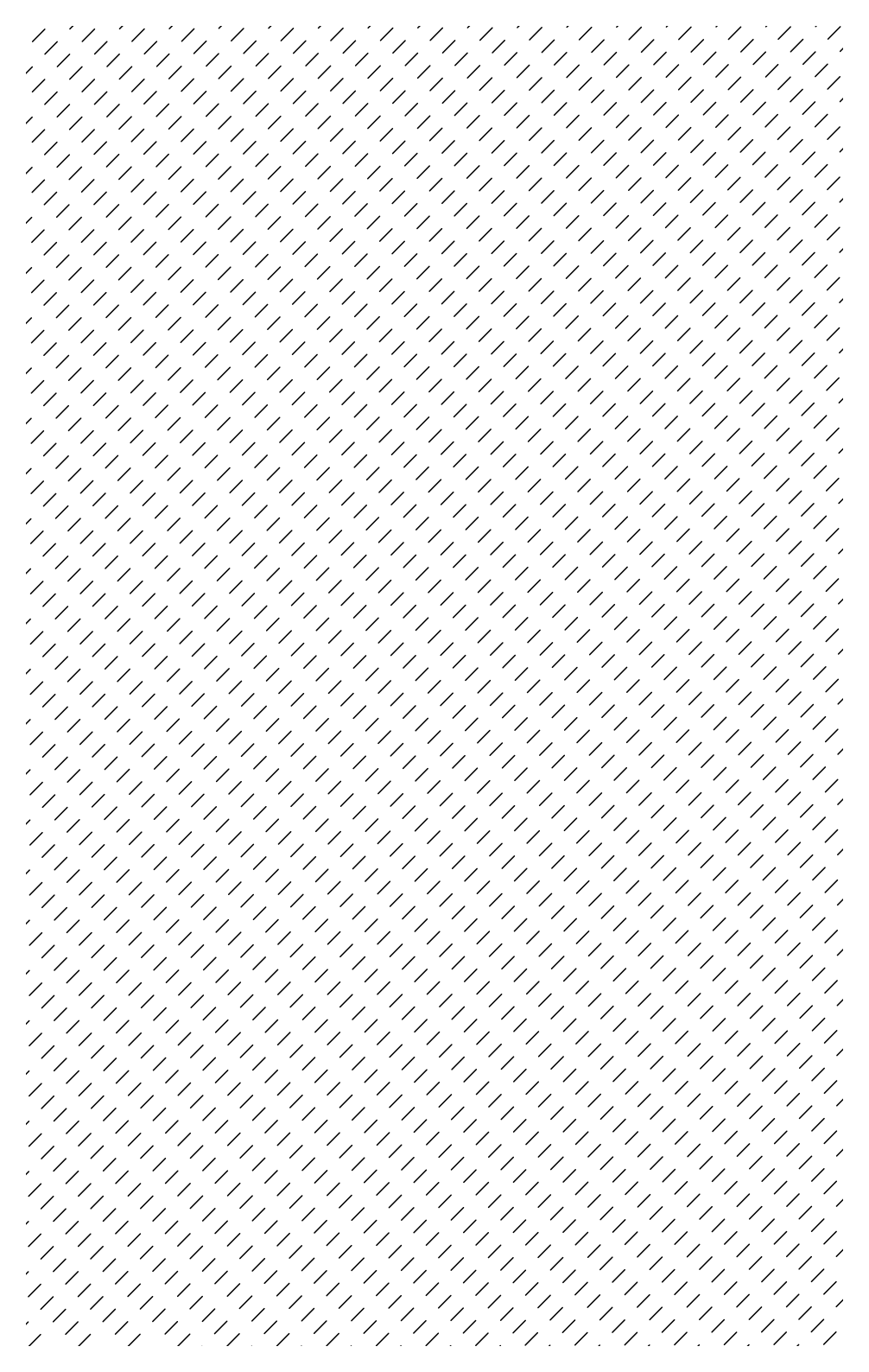

De flama soc i d'aigua,
d'elements sempre en guerra

MARIA BENEYTO

De flama soc i d'aigua,
d'elements sempre
en guerra

INTRODUCCIÓ I EDICIÓ DE JOSEP BALLESTER

Saldonar.

De flama soc i d'aigua, d'elements sempre en guerra

© del text: hereus de Maria Beneyto, 2025

© del pròleg: Josep Ballester, 2025

© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2025

Primera edició: juny del 2025

Publicat per Edicions Saldonar

Alfambra, 16, 5è 2a

08034 Barcelona

edicions@saldonar.com

www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch

Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz

Disseny de la coberta i maquetació: Octavi Gil Pujol

Distribució: UDL

Thema: DC, DCC, DCF

ISBN: 978-84-19571-58-8

Dipòsit legal: B 19700-2025

Saldonar forma part de l'associació
d'editorials independents Llegir en Català.

El resultat d'aquesta publicació forma part del projecte
«Educació lectora, literària, lingüística i inclusió» del Ministeri
de Ciència e Innovación, ref. PID2022-13960NB-I00.

També forma part del projecte de la Conselleria d'Educació,
Universitats i Ocupació de la Generalitat Valenciana «Diferència
i discriminació a través de l'educació literària: la formació
del lector crític», ref. CIAICO/2023/104.

Aquest llibre s'ha imprès amb paper procedent de boscos
gestionats de manera sostenible, un òfset cru de 90 grams,
i s'ha compaginat amb la tipografia Sabon en cos 10,5.

Els titulars del *copyright* tenen els drets reservats.

Taula

L'OBRA I EL CONTEXT POÈTIC DE MARIA BENEYTO,
per Josep Ballester, 11

ALTRA VEU

Cançó de l'aigua enfollida,	47
L'insecte roig,	48
La meua primavera i el mar,	49
A València,	51
Arbre meu,	53
Encontre,	54
L'hospital,	56

RATLLES A L'AIRE

Prec per a assolir la paraula,	59
Un dels motius,	60
L'insecte,	62
L'engany,	65
Sirena,	66
Acostament a l'amic amarg,	68
Veu per a un fill nonat,	70

VIDRE FERIT DE SANG

- Dring, 75
Parets per a una casa nova, 77
Ciutat sense paraigües, 79
Vidre ferit de sang, 81
La dama bova, 82
Terra, 85

DESPRÉS DE SOTERRADA LA TENDRESA

- Albat, 91
L'estiu a la mar, 92
Ciutat bombardejada, 94
L'àngel darrer, 96
Tocar mare, 98
Migdia en un cementeri pobletà, 102
Des de la boira, amb corbs, 104
Després de soterrada la tendresa, 110

ELEGIES DE PEDRA TRENCADISSA

- Cercant culpable, 117
Sense tu, 118
La casa, 119
Matí a la mar, 121
Lletra al somni, 123
El que tu deies, 126

BRESSOLEIG A L'INSOMNI DE LA IRA

- Bressoleig a l'insomni de la ira, 131
Transeünt del capvespre, 132
L'insecte, 134
Ara cal viure, 135

Tafanejant esqueles, 136
La tristor que tu tens, 138
Aprenent a udolar, 140
L'aiguat, la mar i el sofre, 143

EL QUE RESTA D'UN CLAM PERDUT

Cancó de bressol per a un xiquet llunyà (potser a Bòsnia), 147
Els meus, 153
L'íntim inventari, 154
Poetes de la nit, 156
És el que resta d'un clam perdut, 159

MÉS POEMES INÈDITS

Ocell, 163
Cançó trista, 165
Roses i drac, 166

ALBAT

*A Vicent Andrés Estelles,
en la mort de la seua primera filla*

La sang et va trencar la somnolència
de quan dormies somnis sense mida.
Claror d'un sol que és mort en altra vida
a la teua foscúria era presència

i ets ara gel de llum, reminiscència,
reminiscència freda i engrenyida
d'un caliu, d'una veu que ja no crida,
d'un cor petit tancat fins a l'absència.

Ací resta l'amor, l'alé, l'estona
a penes, d'una vida sense centre
i la pluja a la tarda i a la dona.

Tu ets ja als llimbs, on no hi ha sang que entre
a desvetlar-te, i l'alba t'acaronarà
al claustre d'una mare sense ventre.

L'ESTIU A LA MAR

Suau, l'aigua ens posava dits de nacre;
l'estiu tragué la mar del caragol,
i la mar era, amb veu de les sirenes,
blau i tendre ressò.

I llavors vàrem ser nus a l'escuma
on trobàrem petits records de sal,
antiquíssims records, joia remota,
cor endins de la mar.

La platja ens ofería d'arribada
l'enlluernada mare de la llum
i ens feia riure amb un esclat de faula
sobtadament nascut.

Tota l'aigua del món ens era oferta
amiga i santa, nova al nostre clam.
Que lluny la seca rel de la Meseta,
seca mort al voltant!

Seca la vida enllà. I ací era l'aigua,
era l'aigua petita i l'aigua gran
a la mida dels ulls, i reduïda,
feta al si de les mans.

Portàvem set de terres calcinades
on el sol crema l'ànima fins l'os,
a la tendror més líquida, a l'encontre
tot festiu de l'amor.

La infantesa llunyana té una platja
on refrescàrem la resseca rel,
on la mar deia la paraula blava
dels àngels mariners.

CIUTAT BOMBARDEJADA

Es trencava la pau blanca dels núvols.
L'alta mort ens plovia vers la vida,
i la infantesa es feia un crit de pedra,
una negror petita.

Sols era cert que el cel, dalt del miracle
d'altre jorn ben rebut, d'altra esperança,
anava fent-se un foc pel món on érem
la novella niuada.

Sols era cert que no arribava l'àngel
que ens pogués dir les lletres de la joia.
(Pensàvem àngels morts, sota la flama
la socarrada ploma.)

La ciutat a l'entorn. I el cel a terra
a trons inconeguts tot ell desfent-se.
(¿On les coques amb mel? ¿On la tendresa?
¿On el Déu del pessebre?)

Cridàvem sota els llamps amb veu d'espuma.
Trencat el sostre, Déu potser guaitava:
sols va respondre a enderrocs de pedra
per l'absència més blava.

Era el clam infinit. La nostra terra,
ferida al cor, ens deia sens paraules
petits noms de la sang que s'enfugia.
La terra, dessagnant-se...

Ai la infantesa closa a la tenebra,
com va deixar amb foc les seues fites!
Des d'un ressò vermell sota la cendra,
els pànics ofegats encara criden.

L'ÀNGEL DARRER

I quan l'àngel vermell vingué de sobte
amb peus de neu i caminar de boira,
la criatura de la casa vella
jeia al racó de l'ombra.

Venia l'àngel de la sang. Calia.
Era ja el temps assenyalat. Cridava.
Indefugible, l'àngel-pont venia
des d'una riba a l'altra.

Degué travessar la guerra, els aires
emmetzinats, ciutats enderrocades.
Gent astorada el miraria vindre
surant arran dels arbres.

Venia d'una doll calenta i roja
amb les ales mullades de ferida,
de tèbia agror humana, de mort cega.
Però duia la vida.

«Passeu avant.» La mare estén els llenços
oblidats al calaix de l'esperança.
L'esmoreïda criatura, amb pànic
de la mort se'n tornava.

Al carrer els soldats cridaven himnes.
I al voltant, dones rosses s'apropaven
amb paraules antigues, alés tebis
i llargues mans de nacre.

Les dones ascendants li foradaven
la pell, per viure al cos sense defensa
que rebia l'ajut. La criatura
refusava l'herència.

Cercà l'àngel. I l'àngel era un núvol
no ja vermell, que el cel aclaparava.
Després la nit esborronà la vida,
una altra vida, estranya.

TOCAR MARE

I

Ara que tens el nom d'absència
i la forma del buit,
i la paraula
glaçada en tu
es diu silenci, mare
—mare meua i de tots els qui volien
afillar-se al caliu que a tu et sobrava—,
¿on posaré les mans que ahir tenien
el costum de tocar
port d'arribada?

Tocar la flama,
el gel, l'aigua, la terra,
tocar vidre trencat,
tocar l'espina,
tocar la pluja humana
on va liquant-se el cor,
¿sols això em resta?

Tocava mare
i ja no hi era
el món darrere, amb dents, amb ungles brutes,
amb colps o mans que duïen la ferida.
Els germans d'infantesa
i els altres que han perdut com tu la forma
de ser humans ací,
tots barrejats, tots en eixam, donaven
a la fugida el mot
que en tu ens salvava,
i en tocar-te, tocàvem pau, residus
de la cova natal,
pa ensucrat,
neu calenta
i pròleg
de la vida que anàvem aclarint.

T'escolte així parlar:

«Vine a la mare».

O «¿què et faré a la nit per a sopar?».

Paraules amb caliu i alé. Tebiesa
de la sang fent-se llavis.

«Vine a la mare.»

A la infantesa em duies i em tornaves
creuant la processó de tots els sants i verges
als qui pregaves

per la filla petita i per la dona
quan la febre era el pou on m'enfonsava
o el cor em feia mal de veure i viure.

«Vine a la mare.»

I el món era un manoll d'herbetes tendres,
una fira de nines
o el cel de Pasqua blau de primavera.

Ara furte al silenci la veu teua
que es fa líquid calent dels rius que porte,
i les quatre paraules
venen a mi per la cordial artèria
vers la vida que visc freda i ferida,
vers el món roig de sang, negre de pluja
o gris de cendra,
inacabable cendra de gent morta
cremada per l'oblit.

«Vine...»

Però mai més no puc tocar mare
ni oferir el teu cor als que no eren
fills en actiu.

MIGDIA EN UN CEMENTERI POBLETÀ

Hem compartit el soterrar
d'aquest matí. (Decebuda de tot,
maleïda
de mi mateixa.)
Fins hem col·laborat
al trànsit de l'amic
amb trossos de mort tèbia i fugissera.
Estranyament volia recordar-ho
enllà, des de l'oblit.
Recercava el meu ésser, el meu nom:
no els trobava.
M'he perdut. Em fan mal
els dos pams de carn i ossos mal conreats,
suport d'aquest pobre edifici
misteriós i tètric
on s'implanta la vida.
Em fan mal, amb els peus de la carn,
les costelles de l'ànima;
em fa mal viure
sens motiu.
Un toll de gent. (¿El seu sepeli, el meu...?)
L'amic ens dona part del seu silenci.
Potser fos jo la morta
avançant, tot seguit, a les palpentes
amb pressa d'arribar al lloc.
Un bell matí en saó per a morir,
migdia dur de juny al sol
amb la vida fracassant constantment

a la part de la por,
la humiliació, i el dubte,
a l'esquerra
de la nafra vivent
on el glatit fereix, sols morta
vocacional,
Eva exiliada
del paradís dels morts
aquest migdia.

DES DE LA BOIRA, AMB CORBS

I

El corb de Poe ve a la fira,
i la dona barbuda
des del roser més verinós
aguaita.

En l'hora blava ens mira:
ulls d'importació, molt treballats,
veuen, coneixen l'amagada
frustració, l'ànima tèrbola
i fins el desdejuni de llet freda
i pa ensucrat.

Tu arribes
des de lluny, amb l'enlluernada
paraula malferida,
i el gos té fam. Però el museu,
l'església i el palau d'hivern
amb l'esqueix d'on el príncep
trau la rosa,
tanquen la porta, i el teu món de marbre,
daurada neu i reials meravelles,
deixa caure cortines
on l'argent pietós t'acarona.

El dia és famolenc
i l'au de dol veu la mentida tendra
que ets, plorant vidre en foscúria,
i no vol fer-te mal.

La fira de les llums taca
el record, colpejant, a mà esquerra
del pit,
on l'au roja li parla al corb, estàtic,
dels difunts de la neu, encara vius
al fum, i resta quieta,
emmudida de sobte.

¿És teua
la mà que crida al gran no-res
i tanca així el teu buit de nacre i ònix?
No tingues por. L'au de l'ombra
se'n fuig. No vol entrar
als somnis.

La donzella plorada, la nocturna rosa,
 la del no mai més,
 des de la neu
 fins a la mort, surava.
 I l'home trau la força
 dels astres més llunyans
 per a mirar-la;
 duu la flor moradenca,
 la desesperació i el suïcidi
 als ulls...

(El ball del príncep
 en temps no equidistants,
 posa la nit de festa,
 i al llac,
 la nau que va a enfonsar-se, sembla
 una ametla gegant, estranya i buida.)

La mort més jove en ella, i més suau.
 Mort que demana
 permís a l'ombra per a ser encara
 un alé, una mà que acomiada,
 un peu al ball, una síl·laba, un xiscle
 pregant auxili... El no mai més tètric
 fet de flors, diu a penes
 la paraula prohibida. I l'home

arrossegant carrers d'al·lucinada boira,
de sobte ens veu dins la foscor
a la vora de l'aigua
i ens diu definitiva
revelació.

Cau la nit. És massa tard.
Cau la donzella
al glaçat del silenci.
(I fa fred més avall
on són al remolí
del no mai més,
príncep i nau.)

Virgínia és morta a Boston
i la vida és un corb gegantí
amb les ales
mullades d'alcohol brut i neu dissolta.

La veu blanca, la tendra
 subtilesa, el vi, la neu, la rosa
 i el teu cor,
 van al reial indret
 on el príncep
 davalla a ser home
 potser tan sols aquest matí de cendra.
 Un home bru i estrany, perdent-se pels arbres
 del jardí misteriós, el jardí
 més estranger i més miracle
 del món, ben diferent d'uns altres
 mancats de boira i de misteri,
 on un sol gran i enfurismat expressa
 l'excessiu, sense el bon gust de fer-se
 una miqueta tèrbol
 en un cel massa blau.

Arriba el príncep, envoltat com cal,
 de suau boirina. Et reconeix,
 et fa un somriure
 i els seus dits
 fets de nacre del nord i carn de lluna,
 t'acomiaten, festius.
 Les fonts enlairen al seu pas les aigües
 de la felicitat;
 els arbres alcen braços

d'on l'au del paradís s'envola,
i tot l'entorn, palaus, fonts, meravelles
inconegudes,
la neu dels monts, el vals, i les donetes
patinadores,
semblen viure al voltant del teu silenci
fugitiu.

I el príncep duu la rosa
amb la mort al darrere.

Duu la rosa
i t'ofereix el pètal
del més vermell pressentiment
aquest matí de boira.

